

venientis et adiuvantis; sequitur actum bonum fieri a Deo per gratiam, ideoque dari a Deo: quemadmodum causa dat effectum. Ita tamen datur actus bonus, ut is libere fiat n. e. ut ait Augustinus, accipiatur gratia Dei libere consentiendo. » His ergo modis (scilicet vocatione multiplici, cf. quae diximus in hunc locum Th. I. et praeced.) quando Deus agit cum anima rationali ut ei credat, profecto et ipsum velle Deus operatur in homine... consentire autem vocationi Dei vel ab ea dissentire propriae voluntatis est. Quae res (attende ad haec) non solum non infirmat quod dictum est: *quid habes quod non accepisti?* verum etiam confirmat. Accipere quippe et habere non potest anima dona, de quibus hoc audit, nisi consentiendo ac per hoc quid habeat et quid accipiat. Dei est: accipere autem et habere utique accipientis et habentis est. » Ita August. De Spir. et lit. c. 24.

II. Deum vero discernere pariter manifestum esse debet. Nam Augustino interprete illius testimonii Pauli, ideo Deus nos discernit, quia a Deo accipimus quicquid habemus (Th. XLIV. n. IV.); illud ergo postulatur ad discretionem quod requiritur, ut verum sit nos accipere; atqui ut accipiamus satis est ut Deus per gratiam suam physicas et morales conferentem vires, vere operetur in nobis actus salutare: neque necesse est et fieri nequit ut actus nostros praedeterminet: ergo. Ceterum cf. Th. XVII.

THESIS LVIII.

Talis autem explicatio doctrinae catholicae idoneis fundamentis immititur.

I. Non nova argumenta proferimus, sed ratione habita eorum, quae iam indicavimus, volumus ut clarius intelligatur quaenam sint fundamenta huius explanationis.

Sane I. in hac explanatione servatur integra dignitas gratiae actualis, quae vires praebet physicas et morales voluntati quaeque est physicum principium actus salutaris principiumque totius actus, qui immediate ab ea procedit, quippe qui procedit a voluntate elevata illustrata inspirata.

2° In hac explanatione integra manet libertas, quae vere

potest gratiae et cuique gratiae Dei resistere atque consentit quia vult consentire. Porro libertas hominis sub gratia non minus est dogma fidei quam gratiae necessitas et efficacia: non ergo ex superbiae quodam tumore, sed pro tuenda divina revelatione, illam defendimus.

3°. Vera item manet gratia sufficiens, cui nihil deest ex parte principii activi et requisiti ad actum, quaeque ex sola culpa hominis, non ex defectu Dei, caret effectu.

4°. In hac explanatione locum quoque habet ea gratuitas praedestinationis gratiarum efficacium, perseverantiae et gloriae, cuius defensio postulari a catholicis posset.

5°. Haec explicatio insuper, si opus est, conformis est explanationi efficaciae gratiae, quam tradit Augustinus.

6°. Haec tandem explicatio omnino discedit ab haeresi pelagiana ac semipelagiana et calviniana ac ianseniana atque est perpetua antithesis earumdem.

Constant haec ex hactenus probatis in isto capite et duobus praecedentibus.

CAPUT V.

De distributione gratiarum.

I. Brevibus nobis esse in hoc postremo capite licebit; quoniam in tractatione de voluntate Dei salvifica plura huc pertinentia, si non omnia, dicta esse oportet. Ita Theses distribuemus a particularibus ad universaliora procedentes, ut quae in sequentibus afferentur, valeant etiam pro praecedentibus: quocirca et ea pro prioribus Thesis conferenda erunt.

II. Cum quaestio fit utrum gratia ad operandum omnibus detur, oportet prae oculis habere quae sequuntur. 1) Duplex distingui potest scopus cur gratia requiratur, alter ne peccemus, alter ut bene agamus. Utrumque quidem simul est; cum enim nulla sit actio indifferens in individuo, qui non peccat bene agit: verum potest esse tum actus qui non sit peccatum, sed bonus tantum naturaliter, tum actus bonus salutariter seu supernaturaliter. Liqueat non eandem gratiam nec eadem ne-

cessitate requiri ad vitandum simpliciter peccatum, quod naturali actu honesto fieri potest atque ad agendum salutariter. 2) Gratia, qua ad agendum adiuvamur, non solum interna est, sed et externa (Th. IV. coll. Th. de persev.). 3) Gratia sufficiens pro eo actu, qui heic et nunc ponendus est, alia est parva, alia magna, secundum Augustinum: ea est qua possumus orare ut oportet et interim in bono proposito manere, haec est, qua possumus penitus inimicum profligare bonique tranquillitatem adipisci (Th. XLVIII. n. VII. seqq.). 4) Quaestio haec: utrum gratia ad operandum necessaria omnibus detur, proponi potest tum sensu quodam generaliore et minus proprio, tum sensu speciali et magis proprio: scilicet potest primo proponi ita: utrum omnibus a Deo suppeditentur media, quibus possibilis sit observatio legis, secundo potest ita proponi: utrum omnibus gratia necessaria detur, qua possibilis fiat observatio salutaris legis. Patet quod pro defendenda tantum responsione affirmativa ad primam quaestionem, non est opus defendere collationem gratiae intrinsecae supernaturalis. Si vero actus bonus vel evitatio peccati debeat esse salutaris, tunc gratia, quae requiritur, erit gratia proprie dicta, sive intrinsecae supernaturalis. 5) Cum dicitur praecepta Dei non esse heic et nunc homini impossibilia, non excluditur tantum impossibilitas physica, sed et ea impossibilitas, quae sit simpliciter impossibilitas moralis, qualem diximus esse impossibilitatem vitandi toto vitae tempore omnia peccata venialia, quae impossibilitas pro gravibus peccatis vitandis est excludenda per gratiam, ut certe non nisi ex sua culpa homo in ea impossibilitate versetur. Ratio est quia impossibilitas moralis presse accepta, qua nunquam contingit fieri id quod impossibile dicitur, quaeque heic et nunc pro actionibus determinatis habeat locum, nequit componi cum obligatione gravi agendi sub poena aeternae damnationis. 6) Quoniam homo ex viribus naturae potest se disponere dispositione negativa ad gratiam: qui media habet ad hanc dispositionem sibi comparandam, nequit dici destitutus omnibus auxiliis ad iustificationem et salutem consequendam necessariis; etsi enim non proxima, potestas tamen quaedam remota ad iustificationem ipsi competit.

III. His positis, ut ad propositam quaestionem de distri-

butione gratiarum accedamus, animadversio in primis facienda est circa rationem cogitandi et loquendi propriam Patrum, qui adversus pelagianos et massilienses pro gratia dimicaverunt. Inde enim potissimum in hac quaestione difficultas peti consuevit. Audimus enim quosdam Patres docere: *gratiam Dei non omnibus dari* (Th. XLVIII.), eosdem amplitudinem voluntatis salvificae plus minus coartare. Adhibere licet in exemplum Auctorem duorum librorum *de vocatione omnium gentium*, qui sec. V. scripsit doctrinamque exhibet praecedentium Patrum, vocatus idcirco a Gelasio *probatus Ecclesiae magister* crediturque a non paucis esse Leo M. Quaestio, quam sibi praestituit, haec est: »Quaeritur (ait L. I. c. 1.) utrum velit Deus omnes homines salvos fieri et quia negari hoc non potest, cur voluntas omnipotentis non impleatur, inquiritur. Cumque hoc secundum voluntatem hominum fieri dicitur, gratia videtur excludi, quae si meritis redditor, constat eam non donum esse sed debitum. Unde iterum quaeritur, cur hoc donum, sine quo nemo salvus est, ab eo, qui omnes salvari vult, non omnibus conferatur.» Perpende primum responsionem, quae quaestioni: cur volente Deo omnes salvos fieri, non omnes salventur, dari solebat, id nimirum fieri secundum voluntatem hominum; quam responsionem non reiecit auctor, sed solum significat exinde nasci aliquam difficultatem. Haec autem difficultas ex ea responsione eatenus oriebatur, quatenus eadem responsio poterat ea aetate accipi et a pluribus accipiebatur sensu massiliensium aut pelagianorum ac si diceretur, secundum voluntatem hominum viribus naturae agentium fieri ut gratiam Dei quidam recipiant, quidam non recipiant (cf. Synop. hist. erroris Massil.). Quam ergo quaestiois propositae solutionem tradit auctor? Cum totum opus huic quaestioni solvendae impendatur, solutio eius a toto opere petenda est. Porro docet profecto hic auctor voluntatem salvificam Dei seriam et sinceram esse prorsus universalem: patet id ex tota disputatione Lib. II. (coll. L. I. c. 21.), docet Christum pro omnibus esse mortuum lib. II. c. 16., docet eos, qui non credunt, qui non salvantur, repulisse aut neglexisse gratiam Dei salvantis Lib. I. c. 9. Lib. II. c. 8. 12. 16. 20. docet gratiam, quam necessariam et gratuitam praedicat lib. II. c. 1. 8., qua homo ad Deum convertitur, non tantum externam

esse neque hanc sufficere, sed interiorem requiri L. I. c. 8 Lib. II. c. 5. Atqui in his iam certe continetur responsio propositae quaestioni et responsio huiusmodi. Deus profecto vult omnes homines salvos fieri, ideoque confert omnibus gratias necessarias ut salvari possint, non salvari tamen omnes eo quod non consentiant, non cooperentur gratiae Dei. Gratia praeveniens non redditur meritis sed gratis omnibus datur et ab ea incipiunt omnia merita in iis, qui eidem cooperantur; quia vero consentire vel dissentire propriae voluntatis est et consentiendo accipitur donum Dei (ut Augustinus loquitur), hinc cum non omnes consentiant, non omnes accipiunt donum fidei et salutis. Attamen responsio talis, quam solus iansenianus aut calvinianus negabit esse catholicam, sub hac praecisa formula apud hunc auctorem non occurrit et nihilominus omnia principia omniaque doctrinae capita statuit, quibus ipsa realissime continetur. Compositurus autem doctrinam Apostoli, Deum *velle omnes homines salvos fieri*, cum facto quod non omnes salventur, advertit solere in Scripturis sub universali termino *omnes* non semper omnes proprie, sed partem totius generis significari L. I. ce. q. 10. 11. concluditque verborum Apostoli commentarium esse Ecclesiae praxim, quae orat indiscriminatim pro omnibus hominibus, fidem pro infidelibus petens, pro fidelibus salutem c. 12.; quod *si aliquos salvantis gratia praeterierit et pro eis oratio Ecclesiae recepta non fuerit, id occultae divinae iustitiae iudicio referendum est et agnoscendum secreti huius profunditatem in hac vita patere non posse*" c. 13. Scilicet occasione erroris massiliensium falsaeque interpretationis, qua illi explicabant propositionem hanc catholicam, *voluntate hominum fieri ut non omnes salventur* cumque iidem meritum naturae statuerent non simpliciter pro quavis gratia, sed pro ea, quam vocamus efficacem, sponte auctor adductus est ut contra huiusmodi errantes de hac gratia speciatim disputaret seu de distributione gratiarum efficacium, quemadmodum iam fecerat Augustinus. Si autem de hac gratia verba Apostoli intelligantur sicut massilienses interpretabantur, ea nequeunt universalissime accipi: cur autem non omnibus gratias efficaces Deus praedestinaverit, id occulto iudicio divinae iustitiae referendum est, quae non negat ulli quod debet, sed alii plus alii minus misericordiae impendit et si quos

punit, propter abusum gratiarum sufficientium punit, ideoque iusta est. Haec vero responsio non adversatur priori nec eam excludit, sed data opera disserte ea traditur, quia talis potissimum quaestio ea aetate agebatur. Utramque certe responsionem complectitur L. II. c. 25. loquens de *benignitate Dei generali* et de *speciali misericordia* (cf. sensum huius vocis apud Augustinum in Th. L. n. 1. 5.), ubi inquit: »Deo autem placuit et hanc (*specialem misericordiam*) multis tribuere et illam (*benignitatem generalem*) a nemine submovere, ut ex utraque appareat non negatum universitati quod collatum est portioni, sed in aliis praevaluisse gratiam (efficacem), in aliis resiliisse naturam (resistendo gratiae sufficienti).“ Cf. et c. 31.

Si haec teneantur, nulla erit realis difficultas ex iis locutionibus Patrum, quae distributioni gratiarum limites figere videntur.

IV. Quaestio quidem de distributione gratiarum non eadem certitudine expediri potest quoad singulos hominum status: nam pro quibusdam certae Ecclesiae definitiones habentur, quae pro aliis desiderantur. Incipiemus proinde ab iis, quae sunt certa magis.

THESIS LIX.

Nulla Dei praecepta hominibus iustis volentibus et conantibus secundum praesentes, quis habent, vires, sunt impossibilia: praesto quoque illis est semper gratia necessaria, qua possibilia fiant. Fidelibus etiam peccatoribus gratia tribuitur ad praevocanda peccata et gratia pro opportunitate necessaria ut ad iustitiae statum revire valeant.

I. Prima pars est contradictoria propositioni 1^a. Iansenii. Propositio 1^a. Iansenii haec est: *Aliqua Dei praecepta hominibus iustis volentibus et conantibus secundum praesentes, quas habent, vires sunt impossibilia: deest quoque illis gratia, qua possibilia fiant.* Iansenius quidem non negat iustis eam possibilitatem servandae legis, quae sita dicatur vel in capacitate liberi arbitrii, quod per se spectatum flecti potest ad bonum sicut et ad malum, vel in capacitate recipiendi auxilium, quo lex valeat observari: hanc possibilitatem ultro iustis concedit

Iansenius. Neque negat eam possibilitatem, quae ex gratia habituali oritur: quatenus scilicet per ipsam potestas quoque, quae tamen sola non sufficit, ad bene agendum datur, haec potestas, gratia habituali manente, manet. (L. III. De Gratia Christi c. 15.). Non est ergo quaestio de hac possibilitate.

Neque est quaestio utrum observatio praeceptorum sit possibilis iustis per aliquam gratiam, quae, praecisus adiunctis, in quibus homo versatur sive quae in aliis adiunctis posset opus efficere; nam hanc quoque potestatem Iansenius non negat, qui concedit iustos habere posse delectationem caelestem sed parvam, non praevalentem delectationi terrenae, h. e. non victricem, cuiusmodi postulatur ut actus bonus fieri possit: quae tamen parva delectatio caelestis posset esse victrix et effectum obtinere, si minor adversaretur delectatio terrena.

Iansenius quidem asserit peccare iustos, quia desunt vires eo quod non oraverint; si orassent enim, potuissent impetrare gratiam: idcirco cum peccant, habere potentiam remotam non peccandi. Verum hic non est nisi lusus quidam. Nam potestas orandi, quae supponitur, est tantum conditionata, si nempe gratia detur, quae tamen non datur donec praevalat concupiscentia; quia hac praevalente non potest fieri quidquam boni.

Neque tandem quaestio est an singulis momentis gratia sufficiens ad operandum iustis conferatur, sed cum opus est ut bene agant.

II. Quaestio est ergo 1) an, cum praeceptum urget, possint semper iusti, secundum praesentes, quas habent, vires servare praeceptum; quia vero observatio praecepti debet esse salutaris, quaestio est 2) an vires habeant per gratiam sive an ipsis detur gratia, qua salutariter quoque possibilis fiat observatio praecepti. Utrumque negat Iansenius, qui affirmans gratiam aliquando deesse, de ea gratia loquitur, quae efficax est quaeque iuxta ipsum unice est principium operis boni salutaris; nam sine hac gratia nullum opus bonum fieri censet reicique opera bona solum naturalia. Ita negat Iansenius possibilis esse identidem iustis praecepta Dei, ut simul eos peccare affirmet peccato formali poenamque mereri cum non servant legem; infirmitas enim naturae, cum sit ex culpa primi hominis, non eos excusat a peccato.

Quamvis autem dicat: aliqua praecepta Dei esse impossi-

abilia, re tamen vera toties haberi hanc impossibilitatem asserit, quoties iustus peccat. Ratio enim cur Iansenius affirmaverit (Lib. III. de Gratia Christi c. 13.) »aliqua Dei praecepta iustis volentibus atque conantibus secundum praesentes, quas habent vires, esse impossibilia, deesse quoque illis gratiam, qua possibilia fiant,» pendet ex eius haeresi de gratia efficaci. Si enim gratia necessaria ad agendum est tantum gratia efficax, quae efficax sit hac ratione ut necessario inferat actum, pro quo datur, ita ut ea praesente fieri non possit ut desit actus, ea autem deficiente, fieri nullo modo possit actus: sequitur eos qui peccant, carere gratia efficaci, ideoque carere gratia necessaria ad bene agendum ipsisque esse impossibilem praecepti observationem. Quoties ergo iusti peccant, carent gratia, qua possint non peccare ipsisque impossibile est non peccare. Quocirca vides non dici tantum aliqua praecepta esse impossibilia iustis, sed *volentibus et conantibus* quoque secundum vires praesentes, quas habent; quantumvis enim velint et conentur, si gratia efficax victricis delectationis deest, irritus est conatus; quia a delectatione terrena necessario trahuntur ut libere (libertate Ianseniana) peccent. Ex quo liquet in systemate Iansenii secundam partem propositionis damnatae necti cum priore tanquam rationem ipsius: unicum enim medium, quo possint possibilis fieri praecepta hominibus et quo existente fiunt necessario praecepta, est gratia eademque efficax: quare dicitur a Iansenio gratia, qua *possibilia fiant* praecepta.

Non contendimus quidem sub hac praecisa ratione damnatam esse propositionem Iansenii; ut ideo tantum negetur esse aliqua praecepta iustis impossibilia, quia gratia supernaturalis eis semper praesto est: nam prior propositio non coniungitur cum alia sub forma causalis, qua alterum membrum cum priore vincitur: posset autem prius propositionis membrum esse falsum, etsi gratia supernaturalis pro quavis observatione legis non daretur. Praeterea cum in secundo membro a nobis statutum non deesse gratiam, qua possibilia fiant praecepta, non dicitur explicite gratia supernaturalis. Attamen quoniam ea, quae probant gratiam supernaturalem nunquam pro opportunitate deesse iustis, probant quoque non iis deesse alia quaecumque media necessaria ad bene operandum; hinc satis esse arbitramur si probatur gratiam non deesse iustis, de sola gratia proprie dicta

ad salutariter agendum requisita loquamur. Manifestum est autem quod integrae propositionis iansenianae falsitas demonstrabitur, si alterutrius membri falsitas demonstretur. Sensus enim catholico possibilitas iustorum recte agendi est possibilitas salutaris, qua nempe regnum caelorum mereri possunt: haec autem per gratiam supernaturalem habetur; hinc si ipsis adest possibilitas servandi legem, adest et gratia supernaturalis, qua possibilitas datur et si gratia haec adest, possibilitas quoque servandae legis adest. Scilicet eo res tandem redit ut idem utroque membro sub diversa forma a Iansenio negetur ideoque iisdem argumentis falsum utrumque membrum demonstratur.

III. Doctrina ergo Ecclesiae opposita doctrinae iansenianae est, nulla esse Dei praecepta impossibilia iustis secundum praesentes quas habent vires nec deesse illis gratiam, qua possibilita fiant. Quaeres de quibus praeceptis sermo sit. Respondeo propositionem esse universalem. Nihilominus si ratio habeatur sensus ianseniani, qui proscribitur et sensus Ecclesiae qui statuitur, liquet sermonem praecipue esse de iis praeceptis, quorum violatione iustus desinit esse iustus. In his enim exempla ponit Iansenius, doctrinam suam explicans loco citato. Ecclesiae vero sensus ex Trid. Concilio erui potest, quod Sess. VI. c. 11. primum data opera proscribit temerariam eam vocem quod Dei praecepta homini iustificato ad observandum sint impossibilia, tum advertit sententiae suae non adversari, quod iusti labantur in quotidiana peccata, quia nempe per haec non desinunt esse iusti. Ceterum et quoad peccata venialia, singula vitari possunt et si iustus velit et conetur secundum vires, quas habet, certe tunc potest, quod tamen Iansenius negat.

Porro potestas, quae negatur a Iansenio, est ea quae dicitur *relativa*, respectu nempe adiunctorum, in quibus iustus reperitur ac virum quas habet; *secundum praesentes*, ait, *quas habet vires*. Aliam enim, ut vidimus, potestatem concedit, quae *absoluta* dicitur, sive est potestas rei absolute spectatae praecisus adiunctis, in quibus versatur iustus atque est possibilitas per se actionis vel possibilitas gratiae recipiendae, qua possit lex observari.

IV. Itaque haec est manifestissima doctrina catholica asserta tum in Synodo arausicana II. tum in tridentina. Illa

enim c. 25. ait »hoc etiam secundum fidem catholicam credimus, quod accepta per baptismum gratia omnes baptizati, Christo auxiliante et cooperante, quae ad salutem pertinent, possint et debeant, si fideliter laborare voluerint, adimplere." Quibus in verbis auxilium et cooperatio Christi gratiam actualem significat. Aiunt ianseniani sententiam Synodi veram esse, etsi identidem propter defectum gratiae laborare nolint baptizati: quia propositio Synodi est conditionata; *si velint*, quae conditionata propositio vera manet, licet quavis ex causa, puta ex defectu gratiae, homines actu non velint. At talis exceptio est ridicula. In huiusmodi enim propositionibus conditionatis, quae ad ordinem factorum spectant, conditio *si* apponitur illi parti, quae incerta est potestque non esse, non illi, quae est certa. Iam vero in sententia ianseniana pars incerta et quae deesse potest, esset Christi auxilium efficax; hoc enim existente voluntas laborandi deesse nequit: debuisset ergo dicere Synodus: *si Christus auxiliari et cooperari voluerit*. At de Christi auxilio nulla dubitatio: solum incerta est voluntas hominis laborandi. Ergo semper adest auxilium et semper proinde potestas habetur volendi laborare; quia habetur gratia, non tantum quia potest haberi gratia.

Ait Trident. Syn. Sess. VI. c. 11. »Nemo temeraria illa et a Patribus sub anathemate prohibita voce uti debet, Dei praecepta homini iustificato ad observandum esse impossibilia; nam Deus impossibilia non iubet, sed iubendo monet et facere quod possis et petere quod non possis et adiuvat ut possis. »Hinc can. 18. »Si quis dixerit Dei praecepta homini etiam iustificato et sub gratia constituto esse ad observandum impossibilia. A. S."

Eodem in capite Tridentina Synodus hoc statuit principium: »Deus sua gratia semel iustificatos non deserit, nisi ab eis prius deseratur." Respondent ianseniani ibi sermonem esse de gratia habituali secundum quam Deus non deserit hominem, nisi hic prius peccaverit. Atqui illud principium adhibetur a Patribus ad probandum posse iustos servare sermones Dei *cum divino auxilio* seu Deum impossibilia non iubere, quia adiuvat ut possis; ergo sermo non est tantum de desertione Dei, quae fiat per subtractionem divinae amicitiae, quae subtractio supponit hominem actu peccati deseruisse Deum,

sed de desertione Dei per subtractionem auxilii ad agendum ut conservari possit amicitia divina. Et sane si antequam ab homine Deus deseratur, ipse subtrahit auxilium necessarium; etsi amissio gratiae habitualis sequatur actum peccati, quia tamen hoc vitari non poterat eo quod Deus auxilium negaverit. Deus vere prius deseruisset hominem quam desereretur. Porro hic est sensus verborum Tridentini: quae enim interseruntur de lapsu in quotidiana peccata, eo spectant, ut quaedam obiectio solvatur: quia scilicet iusti quotidie peccant; docet enim Synodus quod his levibus peccatis homines non desinant esse iusti. Quo facto ad superius redit statuens posse iustificatos sobrie et pie viventes proficere per Iesum Christum; Deus namque sua gratia etc. Eadem doctrina confirmata est proseriptione propos. 54. Baii. »Definitiva haec sententia Deum homini nihil impossibile praecepisse, falso tribuitur Augustino, cum Pelagii sit.»

Iam vero principium hoc expressum a Patribus Tridentinis, cui eorum doctrina ontologice innititur quodque est etiam revelatum: *Deum impossibilia non iubere*, eadem evidentia fulget humanae rationi, qua nitet veritas Deum esse iustum, Deum esse perfectissimum eiusque testes sunt omnes Patres, qui peccandi necessitatem negant. Quid porro Iansenius? Plura quidem excogitavit, ut absurditatis notam ab hac sententia sua abstergeret, quorum praecipuum est istud a calvinianis acceptum (cf. Dechamps De haeresi ianseniana L. I. c. V.): Deum iniuste non praecipere hominibus lapsis impossibilia eosque reos fieri, cum legem non observant, quam non possunt observare; quia impotentia ea ex primi parentis peccato originem ducit, cuius peccati continuatio haberi potest quidquid ex concupiscentia deinceps necessario fit. Ut enim actus aliquis sit liber, satis est, quod in causa sui liber sit; liber autem fuit actus Adami. Iure ergo Deus pergat exposcere ab hominibus observationem legis, quam natura accepit in Adamo, licet ex culpa sua haec natura nequeat eam observare (Lib. III. De Gratia Christi. cc. 14. 17. et L. IV. De statu naturae lapsae cc. 24. 25.). Atqui haec doctrina 1) discrimen essentiale tollitur inter peccatum originale et peccata personalia, quae imputantur iis, a quibus admittuntur: 2) haec doctrina negatur iustis remissum esse peccatum originale; si

enim illud remissum est, nequit iis imputari peccatum Adae et si illud non imputatur, nequit ratione illius peccati haberi tanquam culpa id quod necessario consequitur ex effectu quodam illius peccati, qui mansit, qualis est concupiscentia. Etsi enim remisso peccato, manere possit poena; at manere nequit reatus culpa seu culpa: cum vero id quod deinceps necessario consequitur imputetur in culpam tantum propter praecedentem reatum, a quo est omnis malitia actus sequentis, sequitur quod si desit ille reatus et ita quoad hunc hominem se habeat ac si nunquam fuerit, desit quoque omnis ratio cur actus ille sequens ad culpam imputetur. Sic qui servo, qui sibi praeciderit pedes, delictum hoc remisit, nequit amplius eum punire eo quod non pergat eo quo officium suum postularet. Vel e contrario in hac sententia peccata quaevis hominis baptizati omni prorsus culpa carent; culpa enim rationem habent ex solo reatu liberi peccati Adami nobis imputati: hoc ergo reatu remisso per baptismum, omnis culpa ratio cessat pro sequentibus actibus necessariis non liberis. Reatus enim liber, propter quem solum imputari possent, iam est remissus. 3) Hac doctrina statuitur Deum iuste posse homini caeco a natiuitate praecipere ut aspiat et videat et si non obediat, aeterna morte multare; nam est eadem impossibilitas et bene agendi sine gratia et videndi sine oculis et tum caecitas illa, a qua est impossibilitas videndi, tum infirmitas naturae, a qua est impossibilitas bene agendi, sunt effectus peccati Adae et sane caecitas, surditas et quidquid est huiusmodi, sunt non secus ac necessitas peccandi, Iansenio auctore (De statu naturae purae L. III. c. 11.), poenae peccati Adami.

VI. Si Scripturarum doctrinam consulamus, falsitas primum huius sententiae, quod iustis sint aliqua Dei praecepta impossibilia, probatur iis argumentis, quae attulimus in Th. XXXVI, p. II. Tum idem docemur verbis 1° Ioannis V, 3. 4. Haec est caritas Dei ut mandata eius custodiamus *et mandata eius gravia non sunt* (cf. Matth. XI, 29.). Ac ratio subditur cur non sint gravia; quoniam *omne quod natum est ex Deo vincit mundum, et haec est victoria, quae vincit mundum, fides nostra*. Scilicet omnis iustus vim habet vincendi mundum (concupiscentiam carnis, concupiscentiam oculorum, superbiam vitae, ut ait ibid. II. 16.); vincit autem per fidem, quae victrix est mundi

(cf. Hebr. XI, 33. I. Petr. V, 9). Idem docet Apostolus inquiens I. Cor. X, 13: Fidelis Deus, qui non patietur vos tentari supra id quod potestis, sed faciet cum tentatione preventum, ut possitis sustinere. Certum est ergo quod Deus non permittit nos tentari supra id quod possumus (vires ne dum physicae, sed morales considerandae sunt) et haec certitudo innuitur fidelitati Dei. Imo Deus cum tentatione faciet *ἡμῶν ἔξωσαν τὸ δύνανθαι ὑπερβαίνειν*, efficiet nimirum felicem exitum pugnae, ut idcirco eam ferre leve sit sive, ut explicat Chrysostomus in h. l., faciet Deus ut >tentationes pervadamus et antequam pervadamus, feramus. Ipse namque patientiam dat et promptam liberationem asfert, ita ut hac ratione tentatio ferri possit. Hoc enim subindicavit dicens: faciet exitum ut possitis sustinere." Jam vero ab his prorsus abhorret doctrina ianseniana.

VII. Augustini autem doctrina est >stultum esse praecepta dare ei, cui liberum non est quod praecipitur facere et iniquam esse damnare, cui non fuit potestas iussa complere" (De Fide cont. manichaeos c. 9.), >Deum impossibilia non iubere sed iubendo admonere et facere quod possumus et petere quod non possumus" (De Natura et Grat. c. 43): scilicet in ipsa latione legis continetur divina admonitio ut petamus quod non possumus h. e. exoremus vires, quas nobis deesse sentimus. Gratia ergo orandi semper parata est, gratia illa nimirum, quam Augustinus vocat parvam, qua via munitur ad gratiam magnam Th. XLVIII. n. IX.). Certum est enim Augustini principium: cum lege coniunctam esse gratiam, qua lex fieri possit. Ita enim concludit c. 4. n. 9. De Gratia et lib. arb. >Homo ergo gratia iuvatur, ne sine causa voluntati eius iubeatur." Hinc (Lib. de Grat. et lib. arb. c. 16) ait: >magnum aliquid pelagiani se scire putant, quando dicunt: non iuberet Deus quod sciret non posse ab homine fieri. Quis hoc nesciat? sed ideo iubet aliqua, quae non possumus (naturae viribus, ut pelagiani volebant), ut noverimus quid ab illo petere debeamus." Fit enim viribus gratiae, quae nemini rite petenti negatur: potestas vero rite orandi omnibus iustis praesto est; secus Deus iuberet quod sciret non posse fieri. Auxilium vero necessarium iustis, cum peccant, non defuisse, Augustinus iis omnibus doctrinae capitibus tradit, quibus gratiae suffi-

cientis professio continetur, quaeque dedimus Th. XLVII. n. X.

VIII. Et sane ut homini imputetur actio ad culpam et poenam, non satis est quod liberum arbitrium habeat (quod tamen in sententia ianseniana deest), sed requiritur potestas faciendi quod praecipitur; neque enim si me iubet volare, satis est me liberum esse, ut me punias nisi volavero; sed debes et potestatem volandi facere. Nec satis est quod aliquis alius habuerit hanc potestatem, sed is debet habere, qui iubetur, si actio ei tanquam personae agenti imputanda est. Nec satis est proinde quod eam potestatem habuerit homo in capite suae naturae, cum scilicet is nondum actu erat, quam potestatem peccato illo primo amiserit: sed heic et nunc adhuc habere debet, quoniam heic et nunc hic homo praecepto urgetur *eiusque personalis voluntas singularis*, non universae naturae, convenitur; secus non nisi illud unum peccatum primum licebit homini imputare. Potestas autem quae requiritur, non est potestas conditionata, sed absoluta h. e. non est potestas, quae haberetur si aliqua conditio posita fuisset, sed potestas quae habeatur; quia quod non est, nihil facit nec est potestas, quae tota sit in capacitate habendi vires, si alius dare velit, sed est potestas posita in certis viribus actu habitis, quibus et aliae, si opus sit, comparari possint; prior enim non est potestas agendi, sed sola passivitas recipiendi ab alio potestatem, si velit dare. Quare urgente praecepto, cuius violatio imputanda sit homini ad culpam, requiritur potestas praesens faciendi id, quod nunc instat et saltem potestas orandi pro assecutione ulterioris auxilii, quo inimicus prorsus profligetur, si pugna aut exercitium virtutis produci debet. Haec est potestas, quae sunt possibilis iusto praecepta secundum praesentes quas habet vires et dicitur proinde potestas *relativa*. Atqui potestatem hanc negat Iansenius iustis, cum legem non servant et tamen reos illos esse culpae et poenae vult: absurda est ergo et impia haec doctrina.

IX. Argumentum praecipuum, cui haec doctrina Iansenii innititur et cuius non est nisi necessarium corollarium scilicet nullam esse gratiam pure sufficientem, iam eversum est Thh. XLVII. et XLVIII.

X. Arguunt ex Augustino, ut solent. Itaque monent 1° Au-

gustinum in lib. De Perfect. iustitiae Caelestio contentendi praecepta Dei possibile esse debere, respondet n. 6.: »consultissime homini praecepti ut rectis passibus ambulet ut cum se non posse perspexerit, mediatorum requirat." Et iam superius n. 5. dixerat »debet homo iste esse sine claudicatione et si debet, potest. Nec tamen cum vult, continuo potest, sed cum fuerit adhibita curatione sanatus et medicina adiuverit voluntatem."

Verum 1) eo in libro agitur de perfectione iustitiae, quae non est sita tantum in cavendis peccatis vel venialibus, sed in remotione cuiusque imperfectionis ac concupiscentiae extinctione (Vide Synopsim de Impeccantia pelagiana). »Ipsa enim sanitas est vera libertas, quae non perisset, si bona mansisset voluntas (primi hominis). Quia vero peccavit voluntas, secuta est peccantum peccatum habendi dura necessitas (*physica* peccati improprie dicti h. e. motuum concupiscentiae, *moralis* peccati proprie dicti et quidem gravis sine gratia, levis autem sine privilegio), donec tota sanetur infirmitas et accipiat tota libertas." *ibid.* n. 9. Cf. Tract. de Deo Creant. Th. LX. nn. IV et V.

2) Cum dicitur hic, qui vult, non continuo posse, non significatur ipsum non posse quod heic et nunc debet, sed quod heic et nunc vult h. e. plenam absolutamque victoriam de concupiscentia reportare. »Qui ergo vult facere Dei mandata et non potest, iam quidem habet voluntatem bonam, sed adhuc parvam et invalidam, poterit autem cum magnam habuerit et robustam." De Gratia et lib. arbi. c. 17. At iam tum habere eum vires orandi et impetrandi gratiam validiorem, ita ut semper possit se immunem servare a peccato docet Augustinus, ut vidimus Th. XLVIII. »Qui dicit (ait Prosper optimus Augustini interpres, in Responsionibus ad 12 obiectionem Gallorum) quod quibusdam vocatis et pie iusteque viventibus obedientia (h. e. gratia obedientiae) subtrahatur, ut obedire desistant, male opinatur de bonitate Dei atque iustitia."

Advertunt 2) Augustinum affirmare quod Deus perseverantiam non det quibusdam ex iis, quibus, ut christiane viverent, dederat dilectionem. De Corrept. et grat. c. 8.

Respondeo, hoc verissimum esse et omnes fateri; agitur enim de ipsa formali perseverantia, seu de gratia ipsam efficiente. Sed nos modo agimus de potestate, de qua Augustinus

docet (De Corrept. et gratia c. 7.) quod iustus in eo quod audierat et tenuerat, perseveraret, si vellet" quod »homines Deum deserunt et deseruntur." Cf. Th. XLVI.

Proferunt 3) in medium quod exstat c. 22. de Dono perseverantiae. Massilienses ex doctrina Augustini consequi dicebant sic verba facienda esse ad populum, cum mysterium praedestinationis praedicatur: »si qui obeditis, si praedestinati estis reiiciendi, subtrahentur obedientiae vires, ut obedire cessetis." Porro Augustinus id in hac sententia reprobatur quod per secundam personam sermo ad populum efferatur, potiusque dicendum esse monet per tertiam personam; si qui obediunt etc. Ergo sententiam ipsam probatur, subtrahi iustis vires et quidem in hunc finem, ut cessent obedire.

Respondeo. Augustinus non solum illud improbat, quod commemoratum est; nam emendationem illam proponens significat se aliud quoque habere quod reprehendat; ait enim n. 61. »cur non potius ita saltem dicitur, ut paulo ante a me dictum est: *primum*, ut non de ipsis, qui in populo audiunt, hoc dicatur, sed de aliis ad ipsos." Si hoc est *primum*; ergo altera emendatio exspectanda. Quanam autem? nempe ut sic dicatur: »Si qui autem obediunt, sed in regnum eius et gloriam praedestinati non sunt, temporales sunt nec usque in finem in eadem obedientia permanebunt," quae congruat illis, quae paulo ante dixerat n. 58. et quae quidem ab iis etiam omnibus, qui praedestinationem ad gloriam post praevisa merita admittunt, dici possunt et debent. Monet Augustinus quod, si hoc altero modo verba ad populum fiant, *nihil deperit sententiae* propositae priori modo: ex quo ianseniani colligunt Augustinum non improbare sententiam contentam formula prioris. Quod non aegre dabimus, si et ipsi concedant sententiam eandem esse in utraque formula, ideoque nihil amplius Augustinum probasse in prioris, quam quod in posteriore continetur. Sane prioris formulam sic Augustinus accepit, ut per eam significaretur simplex factum negationis ulterioris et potentioris gratiae, quam Deus dare non tenetur et factum cessationis obedientiae ante finem utique ex culpa hominis, ita ut illa verba: *ut obedire cessetis* non expriment rationem finalem, sed solum effectum consequentem seu permissum a Deo, qui tamen potuisset illum, si voluisset, impedire. Etenim advertit »quod illo modo, quo

id dicendum putant, eadem sententia eisdem pene verbis etiam de praesentia Dei, quam certo negare non possunt, pronuntiari potest, ut dicatur: et si qui obeditis, si praesciti estis reiiciendi, obedire cessabitis." Ergo non de subtractione auxilii necessarii, sed solum de negata gratia efficaci agit hic Augustinus.

Tandem aiunt, Augustino auctore, Petrus cum lapsus est negans Christum, caruit gratia, qua posset stare. Sern. 296. n. 1. »plus ausus erat, quam eius capacitas sustinebat, plus promiserat, quam poterat" et de Gratia et lib. arb. c. 17. »Caritatem Petrus nondum habuit, quando timore Dominum ter negavit et tamen, quamvis parva et imperfecta, non deerat quando dicebat: Domine animam meam pro te ponam; putabat enim se posse, quod se velle sentiebat." Idem et Chrysostomus docet homil. in Matth. LXXXII, n. 3. seq. »divino subtracto auxilio (Petrus) stare non potuit."

Respondeo: ex horum doctorum sententia Petrus caruit gratia sufficiente, *neg.* caruit gratia efficaci, *subd.* qua Petrus indignum se reddidit praesumens et non orans ut oportebat, *conc.* quam Deus negaverit volenti et conanti secundum vires quas habebat, *neg.*

Scilicet in lapsu Petri Patres considerant evidens exemplum humanae imbecillitatis, quid possit homo agens ex viribus suis. Petrus volebat et ardentius volebat mori pro Christo, sed voluntate non humili, non ordinata; in occasione positus vilissime cessit. Ut suam imbecillitatem agnosceret Petrus, permisit Deus eum agere secundum vires suas naturales, quibus confidebat: ex quo ostensum est nobis quid natura sola possit. Iam vero ut id permetteret Deus, non erat opus negare Petro gratias sufficientes saltem orandi, sed satis erat negare gratias efficaces, quarum indignum se exhibuerat et haec est ea subtractio auxilii, de qua loquuntur Patres.

Quod autem ait Christus Petro ante passionem: *non potes me sequi modo* Ioan. XIII, 36. si referatur ad simplicem confessionem Christi, quam Petrus facere debuisset, non significat impossibilitatem antecedentem ortam ex defectu gratiae necessariae, sed consequentem ortam ex ipsa voluntate Petri, quae volens negare Christum nequibat illum sequi, quam negationem iam Christus praevidebat. Si autem referatur ad sequelam in martyrio, ut videtur, significat impossibilitatem ortam ex eo

quod Deus alio tempore destinaverit constituere Petrum in iis adiunctis, in quibus martyrii gloriam consequi deberet.

XI. Quod alteram partem Thesis, quae de peccatoribus fidelibus agit, duo defendimus: primum, gratiam iis dari, qua cavere possint peccata atque hanc dari quoties praeceptum urget, alterum, gratiam eis dari ut respicere possint: quoad hoc vero non defendimus dari ipsis semper gratiam, sed pro opportunitate, ut e. g. cum exterius vocantur, Deus gratia sua interiore vocet et cum ipsi gratis primis consentiunt, certe Deus non neget ultiores gratias, quibus ad iustificationem possint pervenire.

Iansenius loco citato non solum de iustis, sed et de fidelibus generatim affirmat quod volentibus et conantibus aliqua praecepta Dei sint impossibilia desitque gratia, qua possibilia fiant. Idque cum sua sententia de gratia efficaci cohaeret.

XII. Primum caput doctrinae assertae demonstratur iis fere argumentis, quibus pars praecedens demonstrata est. Nam et pro peccatoribus valet, quod Deus impossibilia iubere nequit atque pro iis valet doctrina Pauli 1. Cor. X. 13. et 1^{ae} Ioan. V. 3. atque Augustini auctoritas omniumque Patrum, qui peccandi necessitatem negant, tum ratio allata n. VIII.

Dices: peccatum aliquod, iuxta Theologorum doctrinam, potest esse poena peccati; ergo cum quis peccavit, potest privari a Deo gratia, qua posset non peccare, in poenam peccati praecedentis et sic necessario peccare. Sic s. Thomas I. II. q. LXXXVII, a. 7. »Per accidens peccatum potest esse poena peccati tripliciter. Primo quidem ex parte causae, quae est remotio prohibentis. Sunt enim causae inclinantes ad peccatum passiones, tentatio diaboli et alia huiusmodi: quae quidem causae impediuntur per auxilium gratiae, quae subtrahitur per peccatum. Unde cum ipsa subtractio gratiae est quaedam poena et sit a Deo, ut supra dictum est (q. LXXIX, a. 3.), sequitur quod per accidens etiam peccatum, quod ex hoc sequitur, poena dicatur." Porro subtractio gratiae loco citato ea repraesentatur: »ex qua sequitur quod mens divinitus non illuminetur ad recte videndum et cor hominis non emolliatur ad recte vivendum," quae est gratia duplex actualis necessaria operationi. Potest ergo Deus subtrahere gratiam peccatori, qua subtracta fit ut peccet.

Respondeo. Vel peccatum, quod est pena peccati, est peccatum proprie dictum seu culpa formalis, vel non est: si non est, vagamur extra quaestionem; agimus enim de potestate vitandi peccata proprie dicta: si autem est peccatum proprie dictum, retorquemus 1° argumentum. Nam ut peccatum aliquod sit poena peccati, debet esse peccatum novum, distinctum a praecedente; atqui, si sit ex necessitate inducta a peccato praecedenti, quod meruit subtractionem auxilii necessarii, nullus est eius reatus nisi in causa, h. e. non est formaliter culpa nova, sed prius tantum formalis culpa fuit admissa: ergo. Scilicet 2° subtractio gratiae, quae est poena peccati, non est subtractio cuiusque gratiae vel auxilii sufficientis, sed subtractio gratiae efficaciae vel identidem proxime sufficientis atque de hac loquuntur Theologi et s. Thomas qui in 1. c. ex q. LXXIX. disputat de excaecatis et obduratis, quibus, ut videbimus Th. seq., gratias sufficientes non negat.

Alterum doctrinae caput huius partis probatur rursus ex eo quod peccatores obligatione tenentur se convertendi ad Deum; possunt ergo: at repugnat eos posse tum incipere tum perficere conversionem sine gratia eaque proprie dicta supernaturali; ergo ea non destituuntur. Huc praecipue faciunt divinae protestationes iure iurando firmatae penes Ezechielem XXXIII, 11. seqq. *Vivo ergo, dicit Dominus Deus: nolo mortem impij, sed ut convertatur impius a via sua et vivat. Convertimini convertimini a viis vestris pessimis. Irrisoria foret haec cohortatio ad conversionem et affirmatio voluntatis Dei, ut peccator convertatur, si Deus, qui solus dare potest, negat gratiam, qua sola possunt converti peccatores. Et verba Petri 2. Epist. III, 9. Non tardat Dominus promissionem suam, sicut quidam existimant, sed patienter agit propter vos, nolens aliquos perire, sed omnes ad poenitentiam reverti. Sane in hunc finem institutum est a Christo Sacramentum Poenitentiae, ut quaecumque peccata, cuicumque fideli peccatori remitti possent. Est ergo voluntas Christi, ut omnes fideles peccatores, si faciant quantum in se est, reconciliationem consequantur per istud sacramentum. Si autem haec Christi voluntas vera est, dicendum est posse fideles peccatores facere quod Deus exigit ut fructum Sacramenti consequantur; non possunt autem sine gratia; ergo et reapse possunt et gratiam habent, qua possunt.*

THESIS LX.

Nemo est in hac vita adeo obstinatus in malo, ut quavis gratia sufficiente ad resipiscendum et salutem consequendam sit destitutus.

I. S. Thomas De Verit. q. XXIV. a. 11. sic describit obstinationem: »Obstinatio importat quandam firmitatem in peccato, per quam aliquis a peccato reverti non possit. Quod autem aliquis a peccato reverti non possit, potest intelligi dupliciter. Uno modo ita quod vires suae non sufficiant ut a peccato totaliter liberetur et sive quilibet in peccato mortali cadens dicitur non posse ad iustitiam redire. Sed ex ista firmitate in peccato non dicitur aliquis proprie obstinatus. Alio modo habet aliquis firmitatem in peccato ita quod nec cooperari potest ad hoc quod a peccato resurgat. Sed dupliciter est hoc. Uno modo ita quod nullo modo possit cooperari et haec est perfecta obstinatio, qua daemones sunt obstinati; adeo enim eorum mens est firmata in malo, quod omnis motus liberi arbitrii ipsorum est inordinatus et peccatum et ideo nullo modo se possunt ad gratiam habendam praeparare, per quam peccatum dimittitur. Alio modo ita quod non de facili possit cooperari ad hoc quod exeat de peccato et haec est obstinatio imperfecta, qua aliquis potest esse obstinatus in statu viae, dum scilicet habet aliquis ita firmatam voluntatem in peccato, quod non surgant motus ad bonum nisi debiles. Quia tamen aliqui surgunt, ex eis datur via ut praeparetur ad gratiam.»

Itaque 1) obstinatio est quaedam firmitas in peccato: 2) in hac vita non est possibilis nisi obstinatio imperfecta: 3) haec non in eo consistit quod quis totaliter careat viribus resurgendi a peccato neque 4) in eo consistit quod nullus in ipso esse possit bonus motus liberi arbitrii, quo ad gratiam (nempe iustificantem) quis se praeparet. Sed 5) in eo consistit quod quis per voluntatem adeo adhaereat malo, ut difficile ipsi sit cooperari (utique gratiae) ad hoc ut exeat a statu peccati.

II. Quod ut clarius intelligatur, distinguenda est obstinatio in causa et obstinatio in effectu. Obstinatio in causa sive causa

obstinationis haec assignatur a s. Thoma (ibid. a. praeced.), nempe ex parte rationis, perversio iudicii propter impetum passionis, ex parte voluntatis, habitus mali inclinatio, qui est quasi quaedam natura habentis (cf. articulum hunc et praecedentem). Cum ergo tanta est perversio iudicii et inclinatio habitus mali, ut quis difficile possit gratiae cooperari, ipse obstinatus in malo dicitur. Quare generatio persionis iudicii rationis et malae inclinationis, quae generatio fit per actus praecedentes et paulatim, est causa obstinationis sive obstinatio in causa; ille autem status, qui ad eam consequitur, in quo quis difficile cooperatur gratiae Dei ut exeat a peccato, est obstinatio in effectu; quae actualem persionem iudicii rationis (*excaecationem*) et actualem inclinationem habitus ad malum (*obdurationem*) complectitur.

Quocirca haec firmitas voluntatis in malo, inducta ex causis praecedentibus, est habitualis et permanens atque haec habitualis dispositio est ratio, cur subsequentes voluntatis actus plerumque existant ordinati in malum et non nisi motus debiles ad bonum surgant.

Itaque obstinatio in malo non est nisi species quaedam habitus sive habitualis dispositionis ex peccato relictae. Potest enim habitualis dispositio esse plus minus stabilis, potest haberi ad pauciora vel plura peccata: cum autem tanta est, ut voluntas ita firmiter adhaereat malo, ut non nisi difficile valeat se revocare ad bonum; tunc firmitas voluntatis in malo sive obstinatio vocatur. Unde quod de habitu generatim dicitur, id et de obstinatione in malo affirmandum est.

III. Unde sequitur quod huiusmodi firmitas voluntatis in malo et iugis in ea per exercitium actuum malorum perseverantia est libera voluntati, tum quia illa habitualis dispositio libere inducta est, tum quia operatio, quae fit secundum illam habitualem dispositionem, non est necessaria; habitus enim non inducit necessitatem, quamvis maximam facilitatem actus *gignere* valeat. Per iudicii vero persionem non ita obtenebratur lumen rationis, ut non percipiat homo se male agere; neque enim evidens homini esse potest illud quod propter passionem et malam inclinationem indicat esse bonum sibi et idcirco apprehensio aliqua et existimatio mali manet semper, quae nisi libere sopiretur, fructus suos edere posset.

»Quod aliquis homo in statu viae non possit esse ita obstinatus in malo quin ad suam liberationem cooperari possit, ratio patet quia et passio solvitur et reprimitur et habitus non totaliter animam corrumpit et non ita pertinaciter falso adhaeret quin per contrariam rationem possit abduci» ait s. Thomas 1. c. a. 11.

Difficultas proinde cooperandi gratiae, existente voluntate firmata in malo, quoniam consequitur eam liberam firmitatem in malo, et ipsa libera est.

Igitur obstinatio voluntatis in malo non est aliqua necessitas proprie dicta peccandi, sed est libera quaedam habitualis dispositio, qua difficilis redditur cooperatio gratiae ut a statu peccati exeat, quae tamen, sicut quivis habitus, paulatim saltem, minui et exui potest. Haec est doctrina s. Thomae.

IV. Neque aliter sentit s. Augustinus. Data enim opera agit de hac re in Tractatu LIII in Ioannem, ad ea verba Isaiae citata a Ioanne. *Propterea non poterant credere; quia iterum dixit Isaías: Excaecavit oculos eorum et induravit cor eorum, ut non videant oculis et intelligant corde et convertantur et sanem eos.* »Dicitur enim nobis (ait n. 5): si non potuerunt credere, quod peccatum est hominis non facientis quod non potest facere?» Patet questionem esse de obstinatis, qui et excaecati dicuntur et quorum frequentissime exemplum Augustinus ponit in iis Iudaeis, de quibus Isaías loquitur.

Iam vero qualem rationem obstinationis informaret animo Augustinus, liquet ex sequentibus. Ait n. 6. »Non poterant credere; quia hoc Isaías propheta praedixit: hoc autem propheta praedixit; quia Deus hoc futurum esse praescivit. Quare autem non poterant, si a me quaeratur, cito respondeo: quia *nolebant.*» Ergo obstinatio Iudaeis libera erat.

Hinc permittit quidem aliis istam questionem (n. 8) liquidius et melius exponere: monet tamen duo h. e. »ne audeat quisquam liberum arbitrium sic defendere, ut nobis orationem, qua dicimus, *ne nos inferas in tentationem*, conetur auferre; rursus *ne quisquam neget voluntatis arbitrium et audeat excusare peccatum.*»

Quocirca explicans cur non possent credere, hanc impotentiam repetit ex libera dispositione malae voluntatis (n. 9.). »Non itaque mirum est quia non poterant credere, *quorum voluntas*